

A SZEGEDI ELLENFORRADALOM

számlái

Az újszegedi szövőgyárat érte a legtöbb kár a szegedi üzemek közül

Az újszegedi szövőgyár volt munkástanácsának elnöke, a hírhedt Királyházi Sándor így jellemezte annak idején a kellemetlen emlékü tanács helyzetét nagy történelmi pátozzsal: „Hatalmat tartunk a kezünkben”, — s a többiek elégedetten rábólintottak. A tény konstatálásával azonban korántsem elégedtek meg, az ideiglenes hatalmi helyzetet mindenképpen ki akarták használni. Ki is használták, amint tőlük tellett, mind politikai, mind gazdasági vonatkozásban.

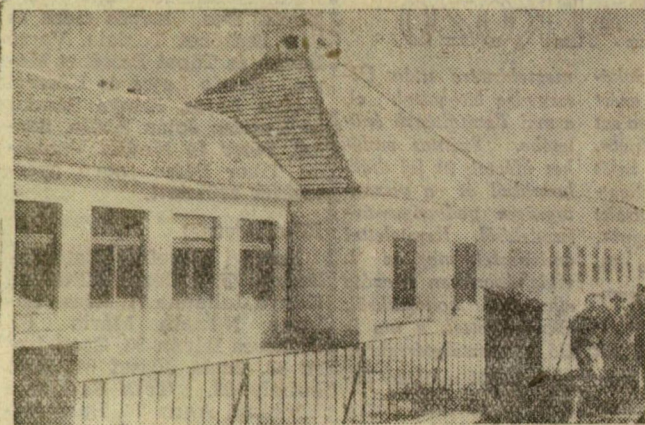
A megfélemlítés volt a hatalom

Akkor még hatalmon kívül voltak, amikor a bűnös októberi politikai kurzus megkezdődött, de csakhamar felismerték a helyzetet és az első perctől kezdve úgy léptek fel, mint akik máris a hatalom delelőjén állnak. Október 26-án reggel Patai József művezető már megbízatosan hirdette politikai segédeivel üzemrésztől üzemrészig, az ellenforradalom helyi mindenhatóságát. Királyházi kategorikusan kijelentette, hogy az üzem nem dolgozik tovább. Mivel kezdettől fogva az intézkedő, fontos emberek köntösét viselték magukon, a hírtelen megrendezett választáson könnyen a tényleges hatalom sáncai mögé tudtak emelkedni. Fennhatóságuk idején az üzemi termelőmunka teljesen megbénult. Tevékenységük a kommunisták üldözéséből, az egyesek számára népszerű fizetett sztrájk fönntartásából és különböző beszerzésekből állott. Jól is érezték magukat ebben a szituációban, míg be nem következett az egészséges november negyedik fordulat, ami után Patai így sóhajtott fel mély aggodalommal: „Eddig Nagy Imre kormányta fizette a sztrájkot — mi lesz ezután?”

„Gazdasági megoldások”

Közösen adták meg a választ — november 5-én újabb sztrájkot rendeltek el, s közben „gazdasági megoldásokon” törték a fejüket. Hamar elő is állt Becker, az azóta disszidált politikai számárkór épületes javaslatával, aminek az volt a lényege, hogy az üzem minden értékét ki kell árusítani önkéntesen áron a dolgozók között, vagy a „készletek megmentése érdekében” mindent át kell adni a munkásoknak megőrzésre. Javaslátát fantasztikus feltevessel próbálta alátámasztani, mondván, hogy különben a szovjet katonai egységek kifosztják a gyárat. Társai nem elleneztek betérését, hallgatagon lapítottak — s a hallgatás közismerten beleegyezés. Hogy mégsem került sor az üzem ily módon történő kifosztására, abban a józan ellenállásnak nagy szerepe volt. Az ellenállást viszont az

ÚJ ISKOLA CSENGELÉN

Felavatták Csengelén az új négytantermes általános iskolát. A korszerű iskola építésének költségei megközelítik az egy millió forintot. Mellette kétszobás nevelői lakást létesítettek, mely 125 ezer forintba került.

egyáltalán nem az ő csoportjukba tartozó főkönyvelő képviselte.

Ennek az akciónak a sikerelensége természetesen nem törte le politikai ambíciójukat. Annyira vakmerők voltak a munkástanács hírhedt tagjai, hogy november 17-én az amúgyis nehéz gazdasági körülmények és a munka korlátozott lehetőségei ellenére újabb sztrájkot szerveztek jogosan letartóztatott elbarátaik szabadonbocsátása érdekében.

Keserű felismerés

Kisujjukat sem mozdították azért, hogy a gazdasági stabilizáció útjára lépjen az ország, jóllehet a munkásgárda már ezt követelte. Maga az egyik tanács tag is kénytelen volt keserű szájjal

A számla részletei a következők:
Többletben címén kifizettek ennek közterhe tervezett be nem fizetett nyereség 1956 utolsó negyedére 2 196 000 Ft
az 1957 első negyedévi veszteség 2 000 000 Ft

Összesen: 7 188 000 Ft

Ezek azonban csupán a mérhető veszteségek. A rendszertelen termelés miatt a nagymértékben exportra termelő üzem cikkeit iránt erősen megcsappant a külföldi kereslet, s ezt csak hosszú idő múltán lehet helyrehozni.

Az ellenforradalmi munkástanács rövid idejű tevékenységének ezek az eredményei — nagyobb tételekben. Ők az állami pénzzel úgy gazdálkodtak, mint az éhes farkas a birkacordával. Hogy mégis fenntartsák valamennyi egzisztenciájukat, népszerű akciókat akartak bekötni az emberek szemébe. Iparcikkeket vásároltak az üzem pénzén; s ott árusították ki a textil- és ruhaféléket a gyárban. Vettek mindent — bármilyen áron. 2000 kilogramm 24 forintot vásárolt rizs ma is ott lóg a vállalat nyakán, mivel az események letisztulása után hamarosan megjelent az üzletekben a 16 forintos rizs. Emellett a pestieknek gyűjtöttek, s az összegyűjtött pénzt illetetlen kezükbe adták. 24 ezer forintot koldultak össze az emberektől, s ezt az összeget az igazgatói alaphól egészítették ki 6000 forinttal.

Elkopott „népszerűség”

Felfújt népszerűségük mégsem tartott sokáig. Nélkülük és ellenükre, kommunista vezetéssel a második negyedében már olyan eredményeket ért el az üzem munkásgárdája, amihez foghatóra évek óta nem volt példa. Az üzem költségzínvonalára már kedvezőbb a tavalyinál, s az emberek is sokkal jobban dolgoznak. Igyekeztek egyáltalán nem azt mutatni, hogy bánkódónak a munkástanács után, aminek irányító tevékenysége idején 100 forint termelési értékére 122–146 forint termelési költség esett. Becsületlen munkával, becsületlen bérért,

magasabb nyereségrészesedésért derekasan dolgoznak — ezzel is igazolva, hogy nem vállalnak közösséget az üzemi ellenforradalmárook politikájával és gazdálkodási módszereikkel, — ellenkezőleg: a maguk szerény frontján éppen arra törekcsenek, hogy helyrehozzák mindazt, amit az ellenforradalom rövid tevékenysége alatt hosszú időre megzavart. S. I.

A vásárlók érdekeit védik:

a társadalmi ellenőrök

Októberben az ellenforradalmárook eltávolították a kommunistákat az üzemekből, a hivatalokból és a maguk embereivel kezdték építgetni »tisztá demokráciájukat.« Ezekben a napokban több üzlethöl kergettek ki háziasszonyokat, idős munkás-embereket.

— Magukat nem szolgáljuk ki, többet ide be ne tegyék a lábukat — így fogadták és szépen kipenderítették őket az üzlethöl.

Miért? Egyszerű a válasz. A dolgozók érdekeiért dolgoztak, mint társadalmi ellenőrök.

Nem ismerjük őket, pedig a nap minden szakában önzetlenül látják el feladatukat. Ha az üzletekben pontosan megméri az árut, ha sörrel van tele a poharunk és nem habbal, ha tiszták az üzletek, egy kicsit

az ő érdemük is.

Az ellenforradalom után a városi tanács állandó bizottságai közül a kereskedelmi állandó bizottság rendezte elsőnek sorait. Első feladatai között szerepelt a társadalmi aktívák, az ellenőrök összehívása. Ha valamikor nagy szükségünk volt rájuk, az ellenforradalom utáni napokban hatványozódott munkájuk fontossága. A pult alól előkerült a jóismerősöknek a legkeresettebb hiánycikk is. A vásárló egy szót sem mert szólni, ha a fél kilo citrom odahaza csak 45 deka volt. Ezen feltétlenül segíteni kellett. És kik tudták ezeket a visszaéléseket megakadályozni, megszüntetni? Ok, a társadalmi ellenőrök.

A kereskedelmi állandó bizottság első felhívására száz aktívából hatvanan jelentkeztek további munkára. Harcot indítottak

a protekcionizmus, a súlycsökkentés, az árdrágítás ellen,

kíméletlenül megkövetelték a rendet, a tisztaságot. Az elmúlt napokban ismét

Egy kommunista család a tanyán

Dudás Imrét, a bordányi párttitkár atását közben találom. Csurog róla a veríték. Mondom, milyen ügyben járok, szeretnék vele beszélni.

— Sajnos, most nem lehet elvtárs — válaszolja. — Ki akarom vágni ezt a rendet és egy órára Szegeden kell lennem. Kerékpárral megyek, idő kell, míg beérek.

Futó gondolatom támad: ez az ember hajnal óta arat. Délben, a legnagyobb forrásban biciklire ül és vagy húsz kilométert karikázik.

— Muszáj ma bemenni? — próbálom »alkudozni«.

— Feltétlenül — válaszolja határozottan. — Pártügy.

Szótlanul állok, ő tovább arat. Úgy látszik, rosszkor jöttem. Mentő ötlet jut eszembe.

— Elvisez motorral, időt takaríthatunk és mégis válhatunk néhány szót.

Megegyezünk. — Addig menjen el a tanyára — mondja Dudás elvtárs. — A feleségem is tud mindent.

Dudásné lányával hajlodozik a répa földön. Éppen egy targoncán tolja el a répát, amikor odaérek.

— Jöjjen be elvtárs — invitál kedvesen. — Igaz, nagyon sietek, mert nagy munkában vagyunk. Még főzni is akarok az uramnak, hogy bemehesen a városba, de azért közben beszélgethetünk.

Leülök a verandán, a kis Dóra tüzet rak, Dudásné megtörlő arcát, én meg közlöm:

— Mondták a faluban, hogy maguk nagyon rendesen viselkedtek az ellenforradalom idején.

A vékony asszony kis gondolkozás után így kezd beszélni.

— Nem csináltunk mi semmi különöset. Nehéz helyzetben voltunk az igaz, az akkori időben nem volt könnyű a kommunistáknak. Képzeld, elvtárs, az egyik napon, mikor a gyerekeim ment az iskolába, Bakkó Istvánné odaállt elébe és azt mondta: »Majd téged is felakasztunk, mert anyádék kommunisták«. Hát ha valakinek velünk baja van, mondja a szemünkbe, de ne a gyereket bántsa...

— Párttitkár voltam október előtt a községben — folytatja.

A zürzavarban suhanok beverték a begyűjtési előadó ablakát. Feljelentették őket a rendőrségen. Én akkor értem be a községbe, amikor elvitték a négy izága legényét. Azt mondták mi vitettük el, meg így a Dudásék, meg úgy. Aztán gyűlést tartottak. Figyelmeztettek többben, hogy ne menjek közejük. Az urammal mégis odamentünk, próbáltunk rendet csinálni. Persze felléptek ellenünk, kiabáltak, hogy nem kelnek a kommunisták, majd elő megmutatják. Eljöttünk, nem akartunk összefutni. Később nem is köszöntek nekünk, elfordították a fejüket. Márta Ferencékkel, Kálmán Mihályékkal azonban mindvégig tartottuk a kapcsolatot és nem hódoltunk be az ellenforradalmároknak, akik uszítottak a Szovjetunió ellen, üldözték a kommunistákat, tönkre akarták tenni a darálmalom gépeit. Dióhéjban csak ennyi volt az egész.

Közben hazaérkezik Dudás elvtárs. Mosakodás közben folytatja a felesége szavait.

— November 5-én bementem

Szegedre. Néhány régi elvtársal beszélgettünk, mit tegyünk? Hazajöttöm és 7-én este itt, a tanyában, hogy úgy mondjam, az akkori időkben, »illegálisan« hatan összejöttünk: Kocsis László, Bodó Viola, az iskola igazgatója, Márta Ferenc és felesége és mi ketten. Arról volt szó, hogy valamit tenni kell. Beszélünk a megbízható elvtársakkal, létrehozuk az MSZMP községi szervezetét. Éppen ünnep volt, — ittunk az októberi forradalom évfordulójára. Aztán hetek múlva a tanácsházán akartuk megtartani az alakuló taggyűlést. Az épület zárva volt. Ekkor vagy kilencen elmentünk Mártáékhoz és ott mégis megtartottuk az alakulólést. Én lettem a párttitkár. Később a földművelőszervezetben is létrehozunk egy pártalapszervezetet, de ide belepártoltunk olyanok is, akik egyáltalán nem méltók a tagságra. Úgy látszott a dolog, hogy egy külön frakciót létesítenek a községi pártszervezettel szemben. Ezt a helyzetet felfedtük, s a járási pártbizottsággal felmoltuk a frakciót. Huszonnyolc tagból álló egységes, kommunista gárdát alakítottunk ki. A KISZ már aktívan működik a községben, mintegy negyven asszony az MNDSZ-ben dolgozik, a földnélküli parasztokat tömörítjük a MEDOSZ-ba...

Indulunk Szeged felé. Utaközben megjegyzem.

— Hallottam azt is, hogy vannak, akik félnek a párttitkártól...

— Azoknak meg is van az okuk rá — válaszolja Dudás elvtárs. — A párttagokat, a becsületes embereket kell megkérdezni: velük kék a kézben haladunk.

— Nézzé, én járási párttitkár voltam Sásdon. 1951-ben leváltottak, kizártak a pártból. Tévedésből azt hitték, hogy feleségem kuláklány, — közben ő párttitkár lett, én pedig megbélyegzett ember. Ebben az időszakban a reakciók az azt hitték, én is velük tartok és kimutatták előttem a foguk fohérját. Aztán jött az ellenforradalom. Az ellenséggel többet nem leszünk megalkuvók. Aki vét a törvények, a népi rend ellen, az nem maradhat büntetlen. Persze, csak az igazság mérlegén határozhatunk emberek felett. Én saját bőrömmön tapasztaltam mit jelent az, ha valaki meg sem hallgatnak és ítéleznék felette. Ilyen hibás módszerek soha többet nem akarunk. És velünk fog tartani minden tisztelendő ember... M. T.

Tartási díjat kell fizetni az őrizetbe vett jószágokért

A III. kerületi tanács már számtalanszor figyelmeztelte körzetének lakosságát, hogy az utcán nem szabad legeltetni. A figyelmeztetések nem találtak meghallgatásra, azért a hatóságok kénytelenek a hozott törvény erejével élni, vagyis az utcán legeltetett, őrizetlenül hagyott, vagy elköborolt jószágokat a nagy vásártérn levő »bitangistállóba« hajtatni, ahonnan az igazolt tulajdonosok csak megfelelő térítések ellenében vehetik át.

A III. kerületben ez az intézkedés végrehajtása azért is szükséges, mert az ittlakók rendelkezésére állnak különböző legeltetési területek: szarvasmarha-, sertés-, libalegeltető stb. ennek ellenére gyakoriak az utcai legeltetések.

Az őrizetbe vett jószágok után naponként tartási díjat kell fizetni, és ha a tulajdonosa nem jelentkezik érte, s a hovatartozása sem állapítható meg, akkor árverezés alá kerülnek. Eppen ezért az utcai legelők helyett a kijelölt legeltetési területeket vegyék igénybe a III. kerület jószágát tartó gazdái is,

Ha bura alatt tartom,

akkor is megkaphatja a parazitist — mondotta vasárnap a partifüldön egy magas, intelligensnek látszó férfi, és az előtte baktató fülig szurkos emberpalántára mutatott.

Mivel a szülők között gyakori beszédtema mostanság a gyermekbénulás elleni védekezés, elgondolkodtató a fenti, könnyelmű kijelentés. A kormány, az egészségügyi szervezet és a szülők nagy többsége mindent elkövet, hogy megelőzze a bajt, illetve megakadályozza a szörnyű betegség terjedését. Az Egészségügyi Minisztérium szérum után kutat a világban; központi intézkedésre a kórházakat megfellelő felszereléssel látják el; a szegedi orvosok ismertető előadásokat tartanak, hogyan terjed a betegség és milyenek a kór tünetei; a szülők igyekeznek tisztántartani és etetni gyermekeiket, visszatartani őket azokról a helyekről, ahol könnyen meg-

kaphatják a fertőzést. Mégsem tudunk eredményt elérni, ha egyes szülők felelőtlenül a »sorsra« bízzák gyermekük egészségét.

Igaz, a partifüld látogatása egyelőre még nem tiltott a gyermekek részére, és Szegeden a járvány is jelentéktlenebb, mint máshol. Ama fatalista fel fogás alapján, hogy senki nem kerülheti el sorsát, azt is tettelezzük fel: megkaphatja a gyermek a betegséget akkor is, ha vigyáznak rá. De ez a feltetelezés senkit sem jogsít fel arra, hogy vétkes könnyelműen kitégye gyermekét a vírusos megbetegedés veszélyének. Melyik szülő vállalja a súlyos felelősséget, ha — ne adj Isten — előfordul a baj?

Annak az embernek, aki a véletlenben bízik és a kisujját sem mozdítja önön gyermeke egészségéért sem — nincs felelősségérzete.

Szülők, ne hallgassatok az ilyenekre!